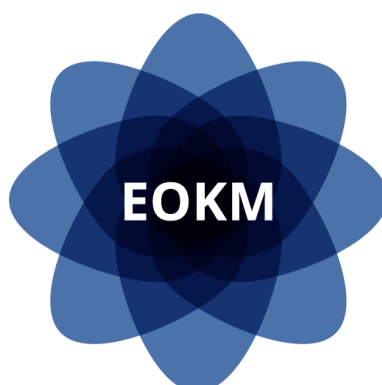

Factsheet

Downloaders van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik

Laatste update: september 2018

Definitie & wetgeving

De term 'kinderporno' doet geen recht aan de ernst van de situatie en het slachtofferschap. Daarom spreekt het EOKM zoveel mogelijk over 'beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik' of 'op beeld vastgelegd seksueel misbruik van kinderen'. Porno heeft immers als doel seksuele opwinding te creëren en is niet strafbaar. Seksueel getint beeldmateriaal van minderjarigen zijn per definitie voortgekomen uit seksueel kindermisbruik en zijn strafbaar. Door dit materiaal te bekijken wordt vraag gecreëerd en deze vraag creëert vervolgens aanbod. Door te kijken draagt je bij aan de vraag naar nieuw materiaal. Het woord kinderporno onderschrijft volgens Stop it Now! dan ook niet de ernst van het probleem.

Onder beelden van kindermisbruik worden afbeeldingen en video's verstaan waarop seksuele gedragingen te zien zijn, waarbij iemand is betrokken die kennelijk de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt. Afbeeldingen worden aangemerkt als kinderporno als er sprake is van een expliciete seksuele houding, als er seksuele handelingen worden getoond, of als een minderjarige zich in een zodanige houding of omgeving bevindt waardoor de afbeelding een onmiskenbaar seksuele strekking heeft. Virtueel materiaal kan hier ook onder vallen. Daarnaast kan sprake zijn van nudistische afbeeldingen van minderjarigen. Deze beelden zijn niet strafbaar wanneer deze opgenomen zijn in de huiselijke sfeer van een minderjarige of in een veilige, niet onnatuurlijke omgeving voor de minderjarige waarbinnen nudisme en nudisme normaal zijn.¹

Het bezitten, vervaardigen, verspreiden, invoeren, doorvoeren, uitvoeren, openlijk tentoonstellen van, betrokken zijn met en toegang verschaffen tot kinderpornografie is strafbaar gesteld in artikel 240b Sr van het Wetboek van Strafrecht. Sinds 1 januari 2010 is het tevens verboden zich toegang te verschaffen tot kinderporno, bijvoorbeeld door een hyperlink aan te klikken waarvan men weet of kan vermoeden dat die daar toe leidt. Het is namelijk ook mogelijk beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik te bekijken zonder dit op de computer op te slaan.

¹ Zie §2.3b Aanwijzing kinderpornografie (2016A005).

Omvang van beeldmateriaal

Vanwege de opkomst van het internet, wordt het steeds makkelijker om (anoniem) beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik te downloaden. Het aantal afbeeldingen van seksueel kindermisbruik dat downloaders op hun computer hebben staan, kan sterk variëren. De gemiddelde downloader heeft rond de 10.000 afbeeldingen in zijn bezit, maar er zijn ook downloaders die tussen de 100.000 en 250.000 afbeeldingen van seksueel kindermisbruik hebben, of zelfs meer.

Naast dat onder downloaders van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik het aantal afbeeldingen in bezit stijgt, worden er ook meer meldingen gedaan door burgers en instanties die dergelijk materiaal online aantreffen. Het Meldpunt Kinderporno constateerde namelijk in de afgelopen jaren een flinke stijging in het aantal meldingen van kinderporno. Zo behandelde het Meldpunt in 2005 nog 8185 meldingen. Twaalf jaar later, in 2017, waren dat er 154.897, een stijging van 35% vergeleken met 2016.²

Wat weten we over downloaders?

Over de downloader van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik is nog niet veel bekend. A. van Wijk e.a. (2009) hebben een uitgebreid stuk geschreven over de downloader in "Achter de Schermen".³ Vanwege het ondergrondse karakter, is er een hoog 'dark number' en reflecteren de cijfers die bij de instanties bekend zijn, niet de gehele omvang. Downloaders vinden hun materiaal op verschillende plekken. Dit kan bijvoorbeeld via commerciële en niet-commerciële websites zijn. Vaak wordt gebruik gemaakt van anonimiseringssoftware om toegang te verkrijgen tot verborgen netwerken. Downloaders kunnen deel uitmaken van internationale netwerken waar beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik wordt uitgewisseld. Zo heeft Europol verschillende operaties uitgevoerd in samenwerking met landelijke opsporingsdiensten, waarin internationale netwerken zijn opgerold en meerdere verdachten zijn aangehouden en gearresteerd. Ook wordt het landelijke team Bestrijding Kinderporno en Kindersekstoerisme (TBKK)⁴ veelal getipt door Amerikaanse instanties die in Nederlands geregistreerde IP-adressen in verband brengen met onderschepte afbeeldingen van seksueel kindermisbruik. Ook via deze weg kan onderzoek worden gestart om downloaders te identificeren.

Profiel van de downloader

De meeste downloaders zijn tussen de 25 en 50 jaar oud, blank, hebben vaker een baan dan personen die zich schuldig maken aan fysiek seksueel misbruik van minderjarigen, en bijna een derde van de downloaders heeft een hogere opleiding genoten.⁵ Bijna de helft van de downloaders is single en ervaart problemen op het gebied van romantische relaties. Daarnaast hebben downloaders vaker seksuele voorkeuren die afwijken van de norm. Ook hebben downloaders vaker een persoonlijkheidsstoornis in vergelijking met mannen die dit soort materiaal niet downloaden.³

Het is onduidelijk hoe vaak downloaders zelf seksueel misbruik van minderjarigen plegen of hebben gepleegd en in welke mate deze twee groepen overlappen. Over het algemeen hebben downloaders minder toegang tot kinderen, identificeren zij zich in mindere mate met kinderen, voelen zij meer empathie voor slachtoffers en hebben minder juridische veroordelingen op hun naam staan vergeleken met de groep die fysiek seksueel misbruik pleegt met minderjarigen.⁵

² Expertisebureau Online Kindermisbruik, "Jaarverslag 2017", 2018, p. 6.

³ A. van Wijk et al, "Achter de schermen: een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno", Bekereeks, 2009.

⁴ TBKK: <https://www.politie.nl/themas/kinderporno.html>

⁵ Babchishin, K. M., Hanson, R. K., & VanZuylen, H. (2015). Online child pornography offenders are different: A meta-analysis of the characteristics of online and offline sex offenders against children. *Archives of Sexual Behavior*, 44, 45-66.

Motieven om te downloaden

Er zijn verschillende motieven om kinderporno te downloaden:

Seksuele motieven

Exclusief kindgericht

De downloader voelt zich fysiek aangetrokken tot kinderen en bekijkt de plaatjes/filmpjes van seksueel kindermisbruik voor seksuele opwindning.

'Parafiel'

Dit zijn downloaders die geen exclusieve voorkeur voor kinderen hebben. Zij vinden allerlei soorten pornografie spannend om te bekijken en gaan vaak door gewenning opzoek naar steeds extremer materiaal, zoals seks met vernedering/dominantie, seks met dieren, seks met voorwerpen en seks met kinderen. Dit worden ook wel parafilieën genoemd: het gaat daarbij om het extreme karakter dat seks kan aannemen.

Niet seksuele motieven

Probleem vermijden

Dit zijn downloaders die moeite hebben om adequaat met problemen om te gaan. Om even van hun problemen af te zijn, zoeken zij hun toevlucht in tot bijvoorbeeld alcohol, drugs, of verliezen ze zich in problematisch internet gebruik. Deze problemen zijn niet primair seksueel van aard maar worden echter wel op een seksuele manier opgelost. Op die wijze ontstaat er een koppeling tussen enerzijds een niet-seksueel probleem en anderzijds een seksuele oplossing in de vorm van het downloaden van seksueel kindermisbruik materiaal.

Verzamelen

De downloader verzamelt in veel gevallen op een dwangmatige wijze beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik, vaak voortkomend uit verzamelwoede. Deze verslaving uit zich bijvoorbeeld in het compleet willen maken van sets van afbeeldingen, bijvoorbeeld van een bepaald slachtoffer. Voor sommigen is dit de primaire drijfveer achter het downloadgedrag geweest, naast het meer secundaire seksuele aspect.

Sociale contacten leggen

Voor sommigen is het leggen van sociale contacten de primaire drijfveer achter hun downloadgedrag. Ze willen mensen ontmoeten via chatsites etc. Evenals bij het 'verzamelen' moet ook hierbij echter worden bedacht dat de seksuele inhoud van kindermisbruikplaatjes secundair wel degelijk een rol van betekenis meespeelt. Men kan immers op tientallen manieren sociale contacten leggen.

Deze motieven kunnen op zichzelf staan, of in elkaar overlopen. Een downloader die bijvoorbeeld begint met het kijken van kinderporno voor de kick, kan later verzamel drift ontwikkelen om zoveel mogelijk kinderporno te downloaden.⁶

⁶ Zie <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/52431-wie-downloaden-er-kinderporno-en-waarom-een-daderprofiel.html>.

Hulp aan downloader

Vanwege het taboe dat op het onderwerp heerst, geven weinig mensen toe dat zij beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik hebben gedownload of downloaden. De meeste mensen die in hulpverlening terecht komen, zijn in een politieonderzoek tegen de lamp gelopen. Als onderdeel van hun straf, zijn zij verplicht om therapie te volgen. In Nederland biedt o.a. De Waag behandelingen aan. De Waag⁷ is een forensische polikliniek waar mensen worden behandeld die met politie in aanraking zijn gekomen of dreigen te komen en om 'herhaling' te voorkomen.

Stop it Now!

Internationaal is in diverse landen het concept van Stop it Now! overgenomen. Het Meldpunt Kinderporno heeft in samenwerking met De Waag, Stop it Now! in 2012 naar Nederland gehaald. Ons doel is seksueel kindermisbruik voorkomen door hulp te bieden aan mensen die dreigen een grens over te gaan of dat al zijn gegaan. Stop it Now! biedt anoniem, vertrouwelijk en gratis telefonische hulp aan mensen die kinderporno hebben bekeken, of hiertoe neigen, of seksuele gevoelens hebben voor minderjarigen. Daarnaast biedt Stop it Now! ook hulp aan mensen die neigen tot of al seksueel kindermisbruik plegen. Tot slot wordt ook hulp geboden aan naasten van bovenstaande en professionals. De medewerkers aan de telefoonlijn zijn hulpverleners met expertise in het bespreken van seksualiteit. Alle medewerkers zijn getraind in telefonische hulpverlening. We geven advies, informatie en voorlichting over seksuele gevoelens voor minderjarigen en hoe met deze gevoelens om te gaan of het stoppen met het bekijken van kinderporno. Ook helpt Stop it Now! bij het vinden van gepaste hulpverlening.⁸

⁷ <https://www.dewaagnederland.nl/>.

⁸ <https://www.stopitnow.nl/>.